

Gedragsprotocol ICBS de Horizon.

Juni 2014

Inhoud

Gedragprotocol ICBS de Horizon in Rilland.

1.	<i>Uitgangspunten.</i>	<i>Blz. 3</i>
2.	<i>Definities</i>	<i>Blz. 3</i>
3.	<i>Directe aanpak van ordeverstoringen, ruzies.</i>	<i>Blz. 5</i>
4.	<i>Werken aan sociaal-emotionele ontwikkeling</i>	<i>Blz. 7</i>
5.	<i>In kaart brengen sociaal emotionele ontwikkeling</i>	<i>Blz. 8</i>
6.	<i>Incidentnotering door leerkracht en maatregel</i>	<i>Blz. 10</i>
7.	<i>“Dit kan niet “ formulier</i>	<i>Blz. 11</i>

Gedragprotocol ICBS de Horizon in Rilland.

1. Uitgangspunten.

Leerkrachten zijn pro-actief bij het toepassen van preventieve acties. Dat voorkomt dat leerkrachten reactief moeten zijn bij het aanpakken van probleemsituaties. Leerkrachten denken in kansen en niet in belemmeringen. Alle leerkrachten kennen de verschillende leerlingposities die ordeverstoring gedrag veroorzaken en kunnen hierop actie ondernemen volgens de drie pijlers.

- o Het protocol geeft richting aan het handelen
- o Het beschermt de kerntaak van de school; het geven van goed onderwijs
- o De individuele leerling krijgt de hulp die nodig is.

Door de duidelijkheid die dit protocol en het toepassen hiervan geeft, zal het welbevinden van zowel leerkrachten als leerlingen verbeteren. Op de langere termijn zullen de scores op de kwaliteitsmeter bij het onderdeel pedagogisch klimaat verbeteren.

2. Definities

Ordeverstoring gedrag

Binnen Win-Win (Kagan, Kyle, Scott, 2005) wordt ordeverstoring gedrag als volgt gedefinieerd: Ordeverstoring gedrag is elk gedrag dat het onderwijs- of leerproces verstoort.

In het boek 'Positive Behavior Support, Goed gedrag kun je leren!' (Golly en Sprague, 2009) wordt beschreven dat het belangrijk is vaardigheden op te bouwen om doelmatige interventies uit te voeren en deze consequent te hanteren. Hier wordt gesproken over antisociaal gedrag. Het gaat dan om onaangepast gedrag zoals ongehoorzaamheid, agressiviteit ten opzichte van leeftijdsgenoten en het ontbreken van probleemoplossende vaardigheden. Ordeverstoring gedrag is gedrag waarbij leerlingen zich niet aan de ingestelde regels en routines houden. (Marzano, 2010)

Gedragstoornis

Men spreekt van een gedragstoornis als het probleem niet te verhelpen is en de persoon ermee moet leren omgaan. Een stoornis vindt haar oorsprong vooral in het lichaam en is voornamelijk in aanleg meegegeven. (Delfos, 2000)

We spreken van een stoornis wanneer de symptomen gedurende ten minste zes maanden in bepaalde combinaties voorkomen in DSM-IV (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders) Bij ordeverstoring gedrag ligt de oorsprong vooral in de omgeving en is de mogelijkheid van beïnvloeding van buitenaf groter. Het is een wisselwerking tussen de aanleg van het kind en zijn omgeving. (Van Lieshout, 2009)

Win-Win richt zich op de invloed die de leerkracht heeft op het gedrag van de leerling. De oorzaak van veel gedrag in de groep dat beschouwd wordt als overtreding van de regels en als zodanig wordt bestraft, is in feite terug te brengen op een interpersoonlijk probleem tussen leraar en leerlingen. Leraren horen normen op te stellen en orde te houden, terwijl ze leerlingen ook ruimte bieden voor eigen verantwoordelijkheid. (Marzano, 2010)

Pesten of plagen?

Iemand op het schoolplein een stevige duw geven kan plagen zijn, maar het kan net zo goed gaan om echt pestgedrag. We spreken over plagen wanneer kinderen min of meer aan elkaar gewaagd zijn. Het gaat dan om een prikkelend spelletje vanuit een onschuldige sfeer. Het wordt door geen van de betrokkenen als bedreigend of echt vervelend ervaren. Er is sprake van een pedagogische waarde: door elkaar eens uit te dagen leren kinderen heel goed om met allerlei conflicten om te gaan.

Bij pesten gaat het om herhalende, proactieve agressie waarbij één of meerdere personen de intentie hebben één of meerdere andere personen schade toe te brengen. In deze negatieve situatie kan de schade direct worden aangebracht, door fysiek contact of schelden, maar ook indirect, zoals roddelen en het opzettelijk uitsluiten van het slachtoffer. Er is bij pesten sprake van een uit balans zijnde verhouding in kracht tussen de dader en het slachtoffer. De dader is machtiger dan het slachtoffer en de pestsituatie wordt niet door het slachtoffer uitgelokt. Het is de intentie van de dader om angst te veroorzaken of schade toe te brengen en het is voor het gepeste kind heel lastig zich te verdedigen. (Olweus, 2003) 3.4 Preventieve acties

De preventieve acties die hieronder staan benoemd kunnen ordeverstoring gedrag voorkomen;

- o De leerkracht heeft een voorbeeldfunctie.
- o Door middel van klasbouwers wordt een gevoel van saamhorigheid gecreëerd in de klas.
- o Het werken met Goed van Start zorgt ervoor dat leerlingen de regels onthouden en begrijpen. Er wordt met de leerlingen samen invulling gegeven aan de schoolregels. Hier wordt aandacht aan besteed in de klassenvergaderingen.
- o Bij een confrontatie is er de mogelijkheid tot een time-out.
- o De leerkracht biedt onderwijs dat gevarieerd is en aansluit op het niveau van de leerling. Er worden duidelijke verwachtingen en doelen uitgesproken.

3. Directe aanpak van ordeverstoringen, ruzies.

De ordeverstoring wordt direct aangepakt volgens deze stappen. Hierbij kan eventueel ondersteuning worden geboden door de intern begeleider of gedragspecialist.

- 1 De leerkracht beëindigt de ordeverstoring snel en beperkt de gemiste lestijd voor alle leerlingen tot een minimum.
- 2 De leerkracht maakt duidelijk dat het ordeversturende gedrag onacceptabel is.
- 3 De leerkracht maakt duidelijk dat hij/zij de positie van de leerling erkent.
- 4 De leerkracht maakt duidelijk dat hij/zij bereid is om samen te werken aan oplossingen die voor iedereen goed zijn.

De aanpak van ruzies gaat volgens onderstaande stappen:

- 1 Er eerst zelf (en samen) uitkomen.
- 2 Op het moment dat een van de leerlingen er niet uitkomt, legt hij/zij het probleem aan de leerkracht voor.
- 3 De leerkracht voert een verhelderinggesprek en probeert samen met de leerlingen de ruzie op te lossen en afspraken te maken.
- 4 Bij herhaaldelijk ruzie/pestgedrag neemt de leerkracht duidelijk stelling en houdt een gesprek met ouders om in goed overleg samen te werken aan een oplossing.

Vervolgacties

Als de ordeverstoring toch doorgaat, voert de leerkracht consequenties uit. Dit gaat in fases:

- 1 Consequenties worden van te voren vastgesteld en zijn passend en in verhouding met de ordeverstoring. (dit door de klassevergaderingen Goed van Start)
- 2 De leerling wordt aan de consequentie herinnerd.
- 3 De consequentie wordt uitgevoerd door de leerkracht. Eventueel een korte time-out. Dit houdt in dat de leerling buiten de groep geplaatst wordt. Dit kan in een andere groep, bij de directeur of intern begeleider. De leerkracht geeft de leerling werk mee.
- 4 De consequentie leert de leerling verantwoordelijkheid te nemen voor zijn gedrag. Bij De leerling vult een "dit- kan- niet- formulier" in. Het schema "Incidentnotering door leerkracht en maatregel" gaat in werking.
- 5 Vertoont de leerling hetzelfde gedrag na de lange time-out, dan wordt overgegaan op schorsing. Dit wordt bepaald door de directeur.

De rol van leerlingen

Als een leerling zich niet houdt aan de algemeen positief gestelde gedragsregels, wordt het onaanvaardbaar gedrag bij de eerste overtreding in een persoonlijk gesprek met de leerling besproken op het niveau dat bij het kind past, zodat duidelijk wordt gemaakt welk gedrag niet wordt geaccepteerd. Wanneer een leerling zich na de tweede waarschuwing niet aan de regels houdt, wordt het "dit kan niet" formulier ingevuld. Verderop in dit document wordt beschreven volgens welke stappen dat gaat.

De rol van ouders

Wij verzoeken ouders om zich ervan bewust te zijn, dat onze school een leer- en leefomgeving is waarbij het van groot belang is dat leerlingen correct voorbeeldgedrag zien. Zowel van leerkrachten als van ouders. Wij vragen ouders om ons te ondersteunen in het hanteren van het gedragsprotocol.

Wij verwachten dat leerlingen en ouders van onze school dit protocol onderschrijven en naar deze regels handelen en daarop aangesproken kunnen worden. Wij verwachten tevens dat ouders hun klachten of problemen kenbaar maken.

De rol van de leerkracht

De leerkracht heeft een voorbeeldfunctie en ziet erop toe dat leerlingen zich aan de opgestelde regels houden. Wanneer nodig voert de leerkracht consequenties uit.

Bij structureel ordeverstorend gedrag vult de leerling een "dit- kan- niet- formulier" in. Het schema "Incidentnotering door leerkracht en maatregel" gaat in werking.

Indien ongewenst gedrag continueert en een leerling niet meer te handhaven is op onze school kan deze definitief van school verwijderd worden. Hierbij is een langdurig opgebouwd dossier noodzakelijk. De leerkracht schrijft in het dossier de observaties, de handelingen en interventies bij gedragsmoeilijke leerlingen. Gedragsmoeilijke leerlingen in de onder- en middenbouw die nog te corrigeren zijn, kunnen zich in de bovenbouw ontwikkelen naar grensoverschrijdend gedrag. Het is daarom belangrijk vanaf de jongste groepen het opvallende gedrag vast te leggen en te bespreken.

4. Werken aan sociaal emotionele ontwikkeling

Goed van Start

Samen met de leerlingen wordt in het begin van het schooljaar de toon gezet voor een fijn en positief leerklimaat. We betrekken de leerlingen actief bij zaken die ook hen aangaan. Dit heeft een enorme impact. Leerlingen betrekken bij het opstellen en handhaven van regels voor hun groep zorgt ervoor dat leerlingen voelen dat hun mening ertoe doet. Het effect is betrokkenheid en het nemen van verantwoordelijkheid voor datgene wat samen is afgesproken.

Goed van Start gaat over:

- Persoonlijke relaties opbouwen
- Stimulering van teamvorming, willen en kunnen samenwerken
- Optimaliseren van de sfeer in de groep
- Klassenmanagement staat centraal
- De inrichting en indeling van de klas

Deze punten worden in klassenvergaderingen met de leerlingen besproken volgens onderstaande stappen:

1. Wat gaat er goed in onze groep?
2. Regels afspreken om de gang van zaken goed te laten verlopen.
3. Hoe gaan we met elkaar om?
4. Contract opstellen
5. Consequenties afspreken.

Schoolafspraken

We hebben op school 7 basisafspraken die zichtbaar ophangen in de hal en in iedere klas.

- We zijn aardig voor elkaar
- We helpen elkaar als het nodig is.
- We schelden en vloeken niet.
- We doen ons best.
- We spelen fijn op het plein
- In de school zijn we rustig.
- We zorgen goed voor alle spullen op school.

Extra materialen

Deze materialen kunnen door de leerkracht worden ingezet tijdens de lessen sociaal-emotionele ontwikkeling:

- Een doos vol gevoelens
- Een huis vol gevoelens
- In de put – uit de put
- Speels
- Spring-kikker-spring spel over gevoelens
- Buitenspeelkaarten
- Kikker be cool, goede manieren spel
- Kinder Kwaliteitenspel
- De coole kikker kwartet spel
- Teambouwer
- Klassebouwers
- Silly games

5. In kaart brengen sociaal-emotionele ontwikkeling

KIJK registratie groepen 1 en 2

KIJK! 1-2 is een ontwikkelingsvolgmodel voor kinderen in groep 1-2, dat kijken naar kinderen als vertrekpunt neemt voor het opzetten van activiteiten in de groep. Centraal bij KIJK! staat het observeren van kinderen bij activiteiten en in situaties die voor hen betekenisvol zijn. Om kinderen zo goed mogelijk te kunnen begeleiden in hun ontwikkeling, is het belangrijk voor leerkrachten om een duidelijk beeld te hebben van het ontwikkelingsverloop van kinderen in hun groep. KIJK! is tevens een belangrijk hulpmiddel bij het signaleren van onderwijsachterstanden of gedragsproblemen en het rapporteren aan ouders en de Intern Begeleider.

De sociale en emotionele ontwikkeling wordt voor de kinderen in groep 1-2 bijgehouden op de onderdelen; zelfbeeld, relatie met andere kinderen en relatie met volwassenen. Wanneer leerlingen op deze punten een opvallende ontwikkeling laten zien, wordt dit besproken in de groepsbespreking met de Intern Begeleider. Eventueel kan er een observatie worden gedaan door de gedragspecialist. Aan de hand daarvan wordt een handelingsplan opgesteld.

Parnassys Zien

ZIEN! is een pedagogisch systeem dat de voorwaarden om tot leren te komen en het sociaal functioneren van kinderen in kaart brengt. Dat gebeurt zowel op individueel als op groepsniveau. Wanneer daar aanleiding toe is, geeft het programma indicaties voor hulp. Door deze indicatie-uitspraken te wegen bepaalt de leerkracht de ingang waardoor de leerling versterkt kan worden. ZIEN! geeft vervolgens doelen waaraan gewerkt wordt om de sociaal emotionele vorming te versterken. De wijze waarop deze doelen kunnen worden bereikt is te vinden in het uitgebreide arsenaal van handelingssuggesties, die voor de gebruiker voorgeselecteerd worden.

Het begrippenkader van ZIEN! bestaat uit twee graadmeters (Welbevinden en Betrokkenheid) en vijf vaardigheden: Sociaal Initiatief, Sociale Flexibiliteit, Sociale Autonomie, Impulsbeheersing en Inlevingsvermogen. De wijze waarop deze vaardigheden zich in een profiel van zeven dimensies verhouden, geeft als het ware een foto van het gedrag van het kind.

6. Incidentnotering door leerkracht en maatregel

Bij dit gedrag wordt een aantekening gemaakt op onderstaand formulier:

- De leerling gebruikt fysiek geweld ten opzichte van/ bedreigen van andere leerlingen of leerkrachten.
- De leerling vernielt materiaal van de school of van andere leerlingen.
- De leerling maakt seksueel getinte opmerkingen of ernstig grof taalgebruik.
- Als plagen pesten wordt.
- Herhaaldelijk ordeverstoring gedrag waarbij het gedrag niet verandert n.a.v. consequenties zoals afgesproken.

overtreding	datum	incident	maatregel
1 ^e			Er wordt een "dit- kan- niet- formulier" ingevuld door de leerling of met de leerling. De leerkracht bespreekt dit met de leerling Het originele formulier wordt in een envelop meegegeven naar de ouders ter ondertekening. In Parnassys komt een "dit- kan- niet- formulier" melding.
2 ^e			Het formulier wordt voor de 2 ^e keer ingevuld. Ouders krijgen ook dit formulier ter ondertekening thuis. De leerling krijgt een officiële waarschuwing. Het gedrag van de leerling wordt met de leerkracht besproken. Parnassys aanvullen.
3 ^e			Zie stap 2. Leerkracht heeft contact met de ouders. De directie wordt op de hoogte gebracht van verloop gesprekken en afspraken. Er kan gekozen worden voor een time-out in een andere groep waar dan het schoolwerk gemaakt wordt. Parnassys aanvullen.
4 ^e			De ouders worden op school gevraagd voor een gesprek waar de directie ook bij zal zijn. Er kan gekozen worden voor een time-out thuis, met schoolwerk. Parnassys aanvullen.
5 ^e			Zie stap 4. Er wordt een handelingsplan gedrag opgesteld, hier is de intern begeleider / gedragsspecialist bij betrokken.

“Dit kan niet “ formulier

Beantwoord de vragen Schrijf netjes en maak hele zinnen. Denk eerst goed na!

Naam. _____

groep

datum _____

Wat is er gebeurd _____

wanneer: _____

waar: _____

wie waren erbij: _____

wat deed de ander: _____

wat voelde ik: _____

wat deed ik: _____

Wat wil ik dat er nu gebeurt:

Is het probleem dan opgelost?

Ja, oké!

Nee, dan terug naar “wat wil ik dat er nu gebeurt”

Gemaakte afspraken: _____

handtekening leerling: _____

handtekening leerkracht _____

handtekening ouder _____